

בראש פוטין

מה באמת הביא את נשיא רוסיה לכלוש
למדינה שלא מאיימת עליו • איך הוא גרם
לתושביה להצביע השבוע בעד הסיכוח
• מה הצעדים הבאים שהוא זומם • איך
כל זה ישפיע עלינו • ולא פחות חשוב:
האם הרוסים יחזרו להיות הרעים בסרטים?
• ד"ר ג'ניפר שקבטור, חוקרת פוטין
ותיקה, מספקת את זווית הראייה שלו

נבו זי

דינה שכנה שלא מאיימת עליו מתברר שזו רק בעיה של זווית ראייה. פוטין עושה מה שטוב לרוסיה, וזה בעיניו בדיוק הפוך ממה שטוב לעולם המערבי. "הוא איש קיג'ב סובייטי שגדל בברית המועצות וחושב שזו הייתה הת"קופה הכי טובה מבחינת מעמדה בעולם", מסבירה ד"ר שקבטור. "השבוע הוא שטח את התפיסה שלו בנאום במוסיבה עיתונאים: רוסיה לא מוכנה למעמד שהיה לה מאז שברית המועצות קרסה. היא רוצה להיות שחקן דומיננטי ומרכזי בסדר העולמי והיא חושבת שמה שמותר לארצות הברית מותר גם לה. הוא אמר, 'כל הזמן מנסים לדחוק אותנו לפינה, לקבל החלטות בלעדינו ולא להתחשב – יש גבול'. הוא התחיל בנימה מאוד מתקרבת, 'היינו אימפריה ובגלל המצב שנוצר נאלצנו לוותר על אינטרסים חשובים שלנו, נשארו בצד. הנה, עכשיו סוף סוף אנחנו יכולים לקבל חזרה את המקום שלנו בהיסטוריה'."

את יודעת מי עוד היה נואם ככה?

"כן, זה נשמע כמו רטוריקה רומה לזו של היטלר לפני מלחמת העולם השנייה. רחוק להשוות את מה שהוא עושה למה שהיטלר עשה, אבל הנימה הקורבנית של 'לקחו לנו ולא יכולנו להגיב ועכשיו יש הזדמנות' מאוד בולטת. הוא גם דיבר על העם הרוסי שמפוזר, ושעל רוסיה מוטלת החובה להגן עליו, וזה נשמע קרוב למה שהיטלר אמר על גרמנים שחיים במדינות שונות באירופה ויש צורך להגן עליהם."

למה הוא בכלל פלש לאוקראינה, מה הוא איבד שם?

"אינטרסים כלכליים הוא יכול היה להשיג בצורה אחרת, שקט, אבל הוא מנסה להחזיר את רוסיה לימי הפאר שלה בתקופת ברית המועצות. זו מלחמה על כבוד לאומי, שזה אחר הרב רים הכי חשובים ברוסיה עכשיו. התחושה היא שפתאום לא מתחשבים ברוסיה, וזה מאוד קשה להרבה רוסים. כשהסתובבתי בסיביר ראיתי אזורים שלמים של מפעלים שעומדים נטושים. ההיגיון של אנשי הפריפריה, רוב העם, אומר שהמפעלים הללו שישגנו בימי ברית המועצות, הם היו רוצים לחזור לימי הקומוניזם, כי הייתה להם עבר דה ורשת סוציאלי. אז הם חושבים

ד"ר שקבטור. "זו מלחמה על כבוד לאומי"

כדי להבין מה מחפש נשיא רוסיה, המדינה בעלת השטח הגדול בעולם, באוקראינה, המדינה עם השכן הבעייתי בעולם, צריך לפנות אל עולם הרגש. הכל התחיל בגלל פגיעה בכבוד הרוסי:

יומיים אחרי הרחתו של הנשיא הגעלם ויקטור ינוקוביץ', החל גל חקיקה אנטי-רוסית בפרלמנט האוקראיני. במרץ דינה בת 46 מיליון התושבים, שבמערבה מדברים אוקראינית ובמזרחה רוסית, עלתה לדיון הצעת חוק שמגשלת את השפה הרוסית מסטטוס של שפה רשמית. בינתיים החוק נגנז, אבל ההצעה הספיקה כדי שפוטין ייפגע ויורה עם טנקים רוסיים בלי לוחית רישוי אל חצי האי קרים. אם היה עוד חצי, גם אליו הוא היה מגיע.

"למעשה, הצעת החוק היא אחד הטריגרים המרכזיים לפלישה. הרוסים שמעו ואמרו 'הנה, פוגעים בכויות המיעוט הרוסי'", מסבירה ד"ר ג'ניפר שקבטור (30), בר גרת הרווארד ומרצה לחברה במכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. ד"ר שקבטור כלל לא מופתעת. במשך שנים היא חוקרת עבור הבנק העולמי את מדיניותו של ממשל פוטין, ועכשיו מושא המחקר שלה פלש לארץ הולדתה – אוקראינה. במהלך עבודתה אפילו פגשה את ראש הממשלה דמיטרי מדידוב, "בעניין שר תוף פעולה על פרויקט בתחום ממשל פתוח, משהו שיתן שקיפות משמעותית של הממשל הרוסי. זה היה הבייבי של מדידוב."

ומה קרה לבייבי?

"פוטין סגר את זה."

חזרה למלחמה הקרה

קל להאשים את פוטין בכל דבר משתי סיבות: א. הוא נראה אשם. ב. הוא אשם. לפי חות בעיניים מערביות. קשה יותר להבין למה הוא עושה את מה שהוא עושה. מה למשל מריץ את נשיא רוסיה ב"14 השנים האחרונות לשפוך 51 מיליארד דולר על אולימפיאדת חורף שתשקם את התרמית של מדינתו, ורגע לאחר מכן להתריב את אותה תרמית בפלישה למ"

פוטין. "הוא מנסה להחזיר את רוסיה לימי הפאר שלה בתקופת ברית המועצות"

שכלל שהם יתקרבו למצב שהיה עם הכבוד הלאומי, גם זה יחזור. קשרים הכל יחד."

ואין כמו פלישה לטריטוריה של ברית המועצות לשעבר כדי לזקוף את החזה בגאווה.

הבירה הראשונה, וכדי להחזיר את רוסיה למצב של אימפריה צריך אזורי השפעה. אוקראינה היא אזור השפעה חשוב ביותר, מפתח למעמד של אימפריה, וקרים, שהיה חלק מרוסיה פעם, הוא המפתח לאוקראינה, מכמה סיבות כמו יציאה לים השחור והצי הרוסי שנמצא שם. אבל סיבה עמוקה יותר לפלישה זה מה שהוא עושה למדינות שרצו לנטוש אותו – לערער את היציבות, ליצור קונפליקט רדום שהוא יכול ללחוץ עליו כנקודה רגישה.

אך מעריצים מדיניות?

"באבחיה וצפון אוסטיה חילקו דרכונים רוסיים. המטרה הייתה לומר 'אנחנו מגנים על אזרחים רוסיים', ושם זה הוביל ממש לפלישה. זה עירער את היציבות של גאורגיה. הוא עשה את זה גם במולדובה. מאז משאל העם בקרים גם אזור טרנסניסטריה במולדובה הצהיר שהוא רוצה להצטרף לרוסיה. זה יכול להיות כדור שלג שלא ברור איך הוא יסתים. האוקראינים לא יוותרו על קרים, וברור שהם לא יילחמו ברוסיה, אז גם שם הוא מגיע לקונפליקט רדום שיימשך שנים. אבל אם מסתכלים על פוטין, הפלישה היא מאוד עקבית והגיונית. נגישה של אוקראינה זה עוד נגישה ברוסיה, אז הוא מראה למערב – אתם לא יכולים לעשות כלום."

ובמערב אין כל חדש. למרות האימונים, הצי האי קרים הפך רשמית לרפובליקה רוסית. בתגובה, ה-G8, ארגון המדינות המתועשות, החליף זמנית את שמו ל-G7 וסנקציות הוכרו על 13 בכירים רוסיים. במקום לדרת, הבורסה במוסקבה עלתה, ופוטין הוכיח שלמדיניות שלו אין כל מענה. "יש לזה השלכות הרסניות מבחינת העתיד", אומר רת ר"ר שקבטור, "זה ניסיון לראות מה יעשו לו, ולא עשו לו כלום."

אז מה הוא יעשה בהמשך?

"משך להתנהל כמעצמה שהיא שוות ערך לארצות הברית לפחות. הוא יעמיק את הפניה שלו לכיוון של סין, הודו, מרכז אסיה ובהחלט גם ימשיך לתמוך במדינות ערב. זה מתקדם לכיוון של מדיניות החוץ שברית המועצות אימצה בעבר – לתמוך באלה שלא מסכימים עם

ארצות הברית ומערב אירופה. וככל שהסנקציות שיוטלו עליו יעמיקו, יהיה לו תמריץ יותר גדול ללכת לכיוונים האלה. הוא עשה את זה בסוריה, עם מצרים ואיראן והוא ימשיך. אלו לא חרשות טובות עבורנו, ממש לא. הוא שם כדי להישאר ולהחזיר את האימפריה הרוסית. לפי אותו היגיון של אזורי השפעה, תיתכן חזרה למלחמה קרה במובן מסוים דרך צדדים נוספים: תמיכה של רוסיה במשטר של אסד ותמיכה של המערב במורדים הסורים."

מה יעשו האוקראינים בתוך התסבוכות הזו?

"הם כנראה יבקשו סיוע צבאי מארצות הברית וב'ריטניה, שערבות לאוקראינה בהסכם בורפסט מ'94, בו נאמר שאוקראינה מוותרת על הארסנל הגרעיני שלה תמורת ערבות לשלמות הטריטוריאלית שלה שניתנה על ידי רוסיה, בריטניה וארצות הברית. הרעיון היה שברגע שהשלמות הזו מופרת, כשישישו פולש, האחרות אמורות להגיב. רוסיה טוענת שלמעשה – זה היא החופשה הרד סית – הם מגיבים במסגרת ההסכם. אם אנחנו לא נגן על אוקראינה, היא תתפצל ותתפרק לגמרי. אם עדיין היה לאוקראינה גרעין, מי יודע אם היו מתנהגים אליה כך."

נשמע שהרוסים יחזרו בקרוב להיות שוב הרעים במידים של הילוויד.

"בהחלט. הם אף פעם לא באמת הפסיקו להיות הרעים בסרטים. בשלב מסוים הם פשוט היו חלשים מדי."

שתיבת מוח מעורפת

ובניתיים החדשות המגיעות לקרים מוכיחות: אין חדש, אין אינטרנט, אין סיכוי לעצור את המחלף של פוטין. לזה התלווה קמפיין פרורוסי חזק על התושבים, שהוביל לתוצאה: 96.8 אחוזים מתושבי קרים הצביעו בעד התנתקות מאוקראינה והצטרפות לרוסיה.

"כנראה זיפו את משאל העם", מסבירה רת "ר שקבטור את התוצאה המפתיעה. "בסקר דעת קהל, שנערך בפברואר בקרים, 41 אחוז הצהירו שהם היו רוצים להיות חלק מרוסיה. את התמיכה שהם הצביעו בעד היא שרוסיה הבטיחה לקרים סיוע כלכלי של עשרות מיליונים לפנסיה של התושבים."

מה חושבים על זה אזרחי רוסיה?

"הם מגיבים בתמיכה גורפת. הסקרים נעשים בין 65 ל-92 אחוז תמיכה. ההיגיון שפוטין שלח לרוסים זה

ש'אנחנו חוזרים להיות מה שמגיע לנו'. הוא שולט באימצעי התקשורת ורמת שטיפת המוח היא מטורפת. הוא סגר עיתון, ערוץ טלוויזיה וחמישה אתרי אינטרנט גדולים שהעבירו ביקורת על סיפוח קרים.

"הערוץ האופוזיציוני הוא כבר לא חלק מחבילת הכי בליים, אלא רק באינטרנט. פוטין גם רוצה ליצור מרחב אינטרנטי רוסי, שכאורה תקבל תפילת אינטרנט כמעט חנם, אבל אתה לא יכול לצאת מאתרים רוסיים. אם אתה רוצה אינטרנט חופשי, אתה צריך לשלם פי חמישה. רוב האוכלוסייה תסתמך על החינם."

מה יחיה הצעיר הבא שלו?

"לחזק את האחזיה בקרים, מה שהוא כבר עושה – בקרים הצהירו שהמטבע הרשמי שלהם זה הרובל במקביל למטבע האוקראיני. במקביל הוא ינסה ליצור חוסר יציבות במחוזות אחרים באוקראינה, כדי שתהיה לו יכולת לה'שפיע. קרים זו למעשה רק ההתחלה – לא מבובן שרוסיה תפלוש, אלא במובן שיש חלק שהתפצל או שיהיו עוד חלקים שיקבלו יותר סמכויות. זה מה שרוסיה רוצה – מצב של חוסר יציבות. פוטין יפעל מאחורי הקלעים לקדם את הפוליטיקאים שהוא מעוניין בהם, וימשיך את התסיסה כך שרמת המתחים בין המורח למערב תגדל. כעבור זמן אולי יהיה אפשר להחזיר לשלטון באוקראינה מישור שהוא בן חסות."

בסוף הוא מנצח את המערב.

"הוא רוצה לקדם את האינטרסים שלו, והוא בו למערב בצורה עמוקה. מבחינתו, כשארצות הברית, בריטניה או גאורגיה מחליטות להתערב, הן עושות את זה מאינטרסים כלכליים שלהן, למשל בעיראק. בפקיסטן האמריקאים עושה סיכולים ממוקדים בלי לתת חשבון לאף אחד. אז למה להם מותר לעשות דברים, והם באים בטענות אליו כשהוא מנסה לעזור למדינה שנקלעה למשבר כלכלי ולי עיוות פנימי?"

"הוא רואה בכל מקום מרגלים, קונספירציה. המתנגדים בכיכר קיבלו אוכל ונשק חינם, מי סיפק את זה? ייתכן מאוד שהוא צודק, לא מופרך לחשוב שזה בא מהמערב. בעיניי מה שקורה באוקראינה זה אנשים שמחפשים את עצמם, אבל באופן היסטורי עמוק אוקראינה היא חלק מרוסיה והאיחוד האירופי זה רק פנטזיה של חיים טובים יותר. מבחינתו אף אחד לא יעזור לאוקראינה ויתמוך בה ללא תנאים כמורה. כמו אמא רוסיה." ■

"פוטין יעמיק את הפנייה שלו לכיוון של סין, הודו ומרכז אסיה ובהחלט גם ימשיך לתמוך במדינות ערב כדי להחזיר את האימפריה הרוסית. אלו לא חדשות טובות עבורנו"